

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 30.— Din, za naročnike v inozemstvu 40.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako peti vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja izvršenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./L.

Poštni čekovni ura št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Vera ni več v nevarnosti!

Kadarkoli so se v naših krajih vršile kakršnekoli volitve v javne zastope, je bila še vselej vera v nevarnosti! Klerikalci so namreč vedno in povsod poizkušali svojo srečo in moč in so se v doseg svojega namena — kakor nobena druga politična stranka — posluževali vseh sredstev. Tudi veri niso nikoli prizanesli, tudi vero so vedno potegnili v najširše politične boje.

Spominjamo se premnogih pastirskih pisem ljubljanskega škofa, ki je priporočal vernikom kandidate klerikalne stranke, noudarjajoč, da bodo samo oni kot izvoljeni poslanci zvesti čuvarji svete vere. Spominjamo se, kako so za svoječasno srečno izvolitev dr. Šusteršiča izpostavljali celo sveto Rešnje telo. Više, predrzneje in brezobzirneje ni mogel seči fanatizem klerikalnih politikov!

Naši tovariši širom domovine bi vedeli povedati premnogo zgledov kako so bili ob vseh volitvah kot napredni in značajni možje izpostavljeni največjemu hujskanju od strani politikovalnih duhovnikov. Prižnica in izpovednica sta vehementno gremeli proti njim in proti šoli, ki da je brezverska. Učitelji da hočejo pometati križe iz šol in iztrgati vero iz src mladine. »Brezverskim« učiteljem so metali v obraz očitke, da so sorodniki pariških apašev, barcelonskih anarhistov in pobratimi samega Antikrista! Spricho takih očitkov so se neukemu in v demagogijo političnih duhovnikov zaverovanemu ljudstvu težili lasje.

A kakor zvezde na nebu so se v značajni nedolžnosti in deviški pobožnosti svetili mili obrazi pristašev — Slomškove zveze!

In danes? — V Ljubljani vihra boj za občinske volitve. Zgodilo se je čudo in zato pišemo te vrstice. Čudo namreč da ob teh volitvah ni vera nič več v nevarnosti! Na vero so popolnoma pozabili, ker tako velevaljo klerikalni politični računji!

Klerikalci so se zvezali s komunisti in socialisti Peričeve struje in so sestavili skupno kandidatno listo. Zvezali so se s strankama, ki oficijalno proglašata vero za drivatno zadevo ali pa ki sploh ne prizna-

vata nobene vere. Klerikalcem ne brani njihova politična špekulacija zveze z »ateisti« in z »notoričnimi brezverci« in če bi njihova politična korist zahtevala, bi se spečali s samim peklenkim hudirjem! Namen posvečitve sredstva!

Zato pa sedaj ni vera več v nevarnosti! Ako bi bila vera v nevarnosti, bi klerikalni prvaki tolkli sami sebe po glavah. Da jim pa tega ni treba, so rajši poteptali v politično blato vse svoje versko prepričanje in ga na veke prekrili in zadušili s širokim plaščem — klerikalne morale! Vsi ti ljudje od prvega do zadnjega, ki so doslej vedno imeli vero na jeziku — v srcu je itak ni bilo! — so sedaj vrgli vero pod noge, da laže v zvezi z brezverci vihrajo svojemu političnemu cilju nasproti — ako jih ta divji zakon ne nosi v propad!

In glejte, na tej pisani kandidatni listi se leskeče tudi ime enega najznamenitejših in najznačilnejših Slomškarjev — člana one organizacije ki je čez in čez prekrija s škapulirji in se vtaplja v sami pobožnosti: Janko Nepomuk Jeglič se piše njegovo ime! Kam so šli principi o ljubezni do Krista kralja sveta?! Kam je šla neupogljiva volja načelne borbe za versko šolo?! Kje je tisto krščansko-misleče učiteljstvo, ki mu je ščit in geslo oskrnil tak izrastek klerikalne morale?! Z ateisti se brez vsakega protesta vežejo — od stanovskih tovarišev jih pa trgajo njih politični brigantaji! Hlapci strasti — sužnji nemorale!

Na! nam samo še enkrat pridejo s frazo, da je zaradi volitev ali zaradi nas vera v nevarnosti! Nič jim ne bomo dokazovali, da lažejo, ampak pokazali jim bomo kandidatno listo za občinske volitve v Ljubljani, pokazali jim bomo fotografijo člana Slomškove zveze Jegliča rekoč: Glejte, ti sveti možje vero ubijajo in jo bodo ubili! —

P. B.:

Srp.-hrv. čitanke.

Učinimo jedan poskus. Metnimo na jednu stranu težulje vreme in trud, koji se je uložio na učenje srbohrvaščine u Sloveniji, a na drugo postignuti uspeh. Vreme i trud bi pritegli. Nikakvo čudo! U 95% školama uče srbohrvaščino učitelji, koji

bi još sami trebali da se u tom predmetu usavrše. pošto nisu imali prilike, da se do sada upoznaju s njim. Osim toga još nemaju ni udžbenika. Ta to je upravo paradoks. Učiti drugoga jednu stvar, koju ni sam ne poznaj.

Prošle je godine izašla željno očekivana »Prva srpska ili hrv. čitanka«. Stvarne i objektivne kritike o njoj nije nitko napisao. Svaki je valjda mislio: kad nema bolje, dobra je i ona. Ona nije ispunila naše nade. Njezin je materijal odveć suh, tvrd in neprobavljiv za živi dečji duh. U njoj nema života ni veselja. Iz nje viri ukočenost i mrtvilo.

Srbohrvaščina je vrlo osjetljiv predmet, jer imade mnogo neprijatelja. Protiv nje vode oštru propagandu razni elementi. Deca sve to čuju, zato se mnogi opiru učenju. Veljoj je većini ravnodušna, ali je ipak osobito ne vole jer žive u neprijateljskoj joj okolini. Tomu treba pomoći drugim sredstvima. Najbolje sredstvo je čitanka, budući se i onako drugim srp.-hrv. štivom niko ne bavi. U njoj mora biti samo biser dečje literature, koje će mlade duše privezati uz nju i tako će zavoliti i sam predmet. Učenje čirilice nije svrha. To je premlato, gotovo ništa. Svrha je veća i plemenitija. U novim čitankama mora biti novi duh. One moraju biti sve spojene duhom bratstva i jedinstva. Iz njih mora izbijati novi duh ljubavi, zaborava i novog slobodnog, snažnog i zajedničkog narodnog života. Napolje s ukočenošću i starom uskvirenom šablonom!

Pri sastavljanju Druge i Treće srp.-hrv. čitanke morala bi škol. vlast imati ovo na pameti da ne dobijemo tačne slike i prilike Prve. Stavljanje čitanaka nije prost jednostavan posao. Zato treba mnogo ukusa, iskustva i poznavanja dečje duše i dečje literature. Ukratko rečeno: treba biti umjetnik!

O novim čitankama više se ne govori. Ne zna se kada će izići, niti da li će uopće izići. One su potrebne odmah. Zato se mora njima tražiti zamjenu. Najbolje će biti, ako se privremeno uvedu Dr. Čajkovca čitanke. Po priznanju više kritičara one su do sada najsvršenije u celoj Jugoslaviji. To im je priznalo donekle i

* Osobito klerikalci in avtonomisti.

Minist. Prosvete, jer je dozvolilo da ih se može upotrebljavati u svim školama cele države. Cena im je relativno vrlo umjerena. Druga stane 6 D. Treća 11, a Četvrta 12 D. Nabavlja se u nakladi kr. hrv. slav. zemalj. vlade u Zagrebu.

U svim trim imade jedna trećina čiril. štiva. U njima je sabran samo cvet dečje literature od hrv. srpskih i slovenačkih pisaca. Treća i Četvrta ukrašene su lepim slikama iz narodnog života i narodne povesti. Unutra su i slike svih većih gradova naše domovine. Treća čitanka mogla bi se upotrebiti u 5. i 6., a Četvrta u 7. i 8. razr. osn. škole. Tkogod je kupi ne će se pokajati. Svako će dete sigurno i posle svršene škole mnogo puta segnuti za njom i naći će u njoj mnogo duševne slasti i zdrave okrepke.

Pristopite k „Jugoslavanski Matici!“

Kernova stavkova analiza in logika.*

Dogodek, ki ga navedem spodaj, me sili še enkrat, da izpodbijem Kernovo teorijo. Na str. 135. Ped. Ltp. II. razčlenja g. dr. Bezjak tako-le: »Dober kralj biti je težka naloga; povedek je, osebko beseda, biti, kralj povedni imenovalnik nedoločnika, biti, naloga povedni imenovalnik povedka, je, dober in težka prilastka. Kaj je v tej razčlenbi nelogičnega? Da je kralj povedni imenovalnik osebko besedi biti! Ako je to, potem mu mora odgovarjati tudi ekvivalentna osebko beseda. Toda take besede ni, kajti biti — bivanje — ni kralj! Pač pravimo: Peter je — lev je — orel je kralj. Ako bi bila ta razčlenba pravilna, potem se sme stavek na sledeči način pretvoriti: Bivanje dobrega kralja je... kar je očitvidno nesmisel. G. dr. je gotovo prezrl, da je kralj biti en pojem za se, namreč kraljevati ker le tako dobimo pravilni stavek: Dobro kraljevati — kraljevanje — je težka naloga. A kje je tukaj nedoloč-

* Glej tudi »U. T.« št. 23 in 24! — Ta članek je sicer malo zakasnil radi prostora, vendar ima še svojo aktualnost. Uredn.

LISTEK.

Fr. Suher:

O pomenu risanja.

III. Risanje in praktični poklici.

1. Če z risanjem pospešujemo človeško vzgojo in njegovo dušno vrednost, tedaj ga višje usposabljam za vsako mesto v človeški družbi.

Posebno pa rabi risanje vsak rokodelc. V rokodelstvu štedimo z dobrimi risarskimi osnutki predmetov ne le čas in material, ampak vsaka risba, ki se o pridelu napravi, čisti okus in omogoči, da se morejo napraviti čedni, okusni in smotru primerni izdelki. Cvet industrije v deželi je odvisen od sposobnosti delavcev, ki jo imajo v risanju.

2. Kmet, ki napreduje z duhom časa, ne more izhajati brez znanja v risanju. Premnogokrat je primoran, da risaje dela osnutke, kedar naročuje, stavi, se pravda itd.

3. Hišna gospodinja rabi risanje pri ročnem delu. Okus, ki si ga pridobi, ji pride v prid v gospodinstvu, v obleki, v kuhinji, na vrtu.

4. V drugih, pa tudi v najvišjih stanovih se rabi spretnost v risanju. Učitelj dopolnjuje z

njim ustne razlage. Častnik, inžener in arhitekt žive v njegovem elementu. Pa tudi jurist in medicinec, arheolog in naravoslovec naj bi bili spretni v risanju, da bi ne prišli v zadrego.

Posnemimo, kar je povedanega pod I., II. in III. tedaj smo uvaževali risanje v formalnem in materialnem oziru. V formalnem oziru goji risanje čutila, oko in roko, ostri zmožnosti opazovanja, pojasnjuje predstave in omogočuje, da se vzbujajo vse dušne moči. Učinkuje na čustvo in srce, ker mu daje hrane.

V materialnem oziru je važno, ker ga ne more pogrešati največ rokodelcev.

Ako upoštevamo risanje z vidika Herbartove pedagogike, ki postavlja za smoter vsega pouka mnogostransko enakovzneseno zanimanje,* tedaj vidimo, da vstreza risanje še bolj kakor marsikateri drug predmet tem zahtevam.

Empirično zanimanje pospešuje, ko navaja učence, da naj opazujejo narodo in samostojno upodabljajo, kar so opazovali. Dela veselje do tvorjenja in vzbujajo vedoželjnost. Spekula-

* To načelo pobija seveda Nietzsche in z njim nekateri moderni pedagogi; pa popolnoma se ne bo ovrglo.

tivno zanimanje pospešuje, ker jasni predstave in pomaga raziskovati vzročno odvisnost reči in pojavov. Iznajdljivost pospešuje v največji meri. (Risanje v matematiki, naravoslovju, astron., geografiji itd.). V šoli estetičnega zanimanja je glavni pripomoček, ker vzgaja snažnost in navaja, da opazujemo lepoto v narodi in umetnosti. Budi ljubezen do živih in neživih stvari, ki jih upodablja, in goji zato simpatetično zanimanje. Vzgaja ljubezen do domovine, njene narode in umetnosti in umetne obrti, snuje podlago blagosti v narodu, ker podpira malo in veliko obrt. Tako goji socialno zanimanje. Risanje je pogoj za zmisel v umetnosti in umetnost služi vzgoji nabožnega čustva, vsaj najbolj v preprostem narodu. Uči občudovati naravo in navaja misli na Tistega, ki je povzročil vse, kar je lepo, dobro in čudovito. Torej vzgaja tudi v zmislu nabožnega zanimanja.

IV. Pomen risanja s splošnih vidikov.

1. Risanje je v vseh časih bilo velikega pomena. O tem nam poroča kulturna zgodovina z nepobitnimi dokazi.* Risalo se je prej nego pi-

* Glej dr. Srkuljevo zgodovino za srednje šole.

salo. To dokazujejo izkopicine raznih predmetov iz najstarejših dob. Proizvodi risanja in upodabljajoče umetnosti so merilo za pravost in omiko. Čim višja je bila narodova kultura, tembolj je bila razvita umetnost risanja. Splošna znamenja, ne črke (pisava), in risbe so bila običila.

2. Risanje se ponaha s svojo važnostjo v družabnem in političnem oziru. Odpira vire bogastvu v deželi, ker podpira obrt. Znano je, da je nemška industrija na svetovnih razstavih v Ameriki podlegla, ker je bil prej risarski pouk v Nemčiji slabši nego v drugih kulturnih državah, zlasti v Ameriki, Angliji in v Franciji.

3. Najslaviteljši možje na polju umetnosti, znanosti, literature, pedagogike, tehnike itd. so se izrekli za risanje in dali so mu veliko nalogo.

Masaryk je rekel že pred 20. leti: »Prišel bo čas, ko se bo sodelo človeka, če ne bo znal risati, tako, kakor ga sodimo danes, če ne zna pisati.« Meissonier* ima risanje za podlago prve vzgoje in pravi: »Do katere višine se da vzgojiti razum, če se uči gledati na preprost na-

* L. Ernest Meissonier (1815—1891) sloviti francoski žanerski in vojaški slikar, član akademije v Parizu.

nik biti? Izginil je, ker njegove pomoči ne rabimo več, torej pomožni glagol! Zanimivo je za me, da g. profesor kot obvezalec glagola v gorenjih inenskih stavkih ne rabi glagola, torej tudi njemu zadostuje reči: povedek — je!

Dalje analizira stavek: »Nisem vreden tvoj sin imenovan biti« kot en stavek dočim je »tvoj sin imenovan biti« kakor tudi gorenji »Dober kralj biti« zavrnjen z nedoločnikom. Tudi v drugem stavku se izpahne biti, ako se pretvori: Nisem vreden imena tvojega sina. Pri glagolih s konkretno vsebino pa ne moremo tako radikalno postopati. Na pr.: Nisem vreden pogledati — pogleda — v tvoje oči.

Kernovec ne poznajo tudi doslednosti. V stavku: Bog je, povdarja glagol eksistenco osebkva, v stavku: drevo je zeleno, na eksistenco lastnosti (torej povedka?) ki se pripisuje osebkvu: bivanje zelenosti na drevesu; kajti v takih stavkih ni treba povdarjati eksistence osebkva ker si ga moramo itak že predstavljati kot bivajočega, sicer ne moremo ničesar izjaviti o njem. (Dr. Bežjak na str. 115). Pa bodi tako! Toda že na str. 117 trdi, da se v stavku: hiša je na vrtu, povdarja bivanje hiše na vrtu, torej eksistenca osebkva! Ni li to čudna zmešnjava? Sicer pa po Kernu n. pr. hiša ni osebek, ampak osebkva beseda kajti določni glagol vsebuje itak že osebek, čigar eksistenco brezdvomno povdarja, ne oziraje se na druge besede ali imenovalnike!

Imenitno je, kako g. dr. opravičuje terminus »osebkva beseda«. Na str. 131 piše: »... Jasno pa je tudi da, kdor priznava osebkve stavke mora tudi priznati osebkve besede.« Mi pa priznavamo tudi še predmetne, prislovne, prilastkove in celo povedne stavke. Bomo li, ako smo dosledni, govorili tudi o predmetnih... besedah? Bi li bila taka komplicirana terminologija za osnovno šolo? Ne bodimo Nikolovci!

Logika je Kernovcem menda deveta briga, saj pravi g. doktor na str. 118 sam: »Tako modrujejo logiki! Toda pustimo logiko na strani!« No, na svetu itak ni preveč logike, in naj bi še to trohico odpravljali notom kuriozne dlakocepilne Kernove analize!

Boso je tudi splošno razširjeno naziranje, da so nastala osebila iz osebnih zamikov, sledečih neposredno glagolom. Zakaj potem 3. oseba edn. v mnogih jezikih nima osebila? V georgijanskem jeziku ga pa nima 2. oseba! Tak posnetek osebila bi nam moral dandanes poodčitovati n. pr. še malo razviti glagol japonsčine, toda zaman bi iskali zaželenih sledi pri njem.

Ker pa brez tehtne avtoritete pri nas ni mogoče doseči verodostojnosti, navedem tako ki odtehta brezdvomno vse Kernovec, t. j. tudi že Slovencem znani pariški profesor A. Meillet, ki je proučil nad 40 jezikov in slovi danes kot najkompetentnejši filolog! L. 1921. bi moral priti A. Meillet v Ljubljano predavat o zgodovini slovenskega glagola. Ob tej priliki bi gotovo tudi govoril o razmerju med osebkom in povedkom in tedaj bi morali naši trdovratni Kernovi pristaši slišati iz njegovih ust, da se nahajajo v zmotah! Izostalo bi poročilo tovarišice gđe. P. na zadnji uradni konferenci ljubli. učitelstva kakor tudi moja pričujoča in prejšnja razprava. Slovenskim filologom, ki jim je kaj za nove pridobitve lingvistike, pa priporočam Meilletova predavanja iz l. 1910/11 o »Splošni slovnici jezikov« v

študij. Ako so našli od Nemcev samih omašovaževano Kernovo teorijo, naj si poiščejo tudi tehtovite Meilletove* nauke!

Jak. Kovačič.

* Pripominjam, da je Meillet tudi prijatelj medn. jezika Ido, kar mi je v posebno zadoščenje za vse preziranje v tem oziru med Slovenci. Dočim prinašajo slovenski listi vedno ugodne članke o Esperantu, mi zadnji čas niti eden ni maral priobčiti najskromnejše stvarne novice o sedanjem stanju problema medn. jezika. Pred idom sploh uganjajo nojevo politiko! Tako se Slovenci samil zapirajo pred boljšim spoznanjem dejstev v lastno škodo!

Neodrešena domovina.

KULTURNO DELO NAŠIH ROJAKOV V JULIJSKI KRAJINI.

—r Jugoslovanski listi in revije v Julijski Krajini:

1. »Edinost«, polit. dnevnik, izdaja konzorcij »Edinost« v Trstu.
2. »Pučki Prijatelje«, polit. tednik za Istro. Tiska tiskarna »Edinost« v Trstu.
3. »Nova Naša Sloga«, polit. tednik.
4. »Učiteljski list« strokovni tednik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Krajino« v Trstu.
5. »Novi Rod« mladinski list, mesečnik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Ben.« v Trstu.
6. »Naša Nada«, mladinski mesečnik za hrvatsko mladino. Je moral prestatiti izhajati, zaradi premalega zanimanja in razširjenja. Izdajala »Zveza učit. dr.« v Trstu.
7. »Istranin«, priloga za mladino »Pučkemu Prijatelju« je nekako nadomestilo »Naši Nadi«.
8. »Vedež« koledar, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu v 15.000 izvodih.
9. »Hišni prijatelje«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu skupno s »Koledarjem«.
10. »Delo«, tednik. Glasilo komunistične stranke.
11. »Prosveta«, glasilo »Zveze kulturnih društev«, izhaja v Gorici.
12. »Goriška Straža«, izhaja dvakrat na teden. Glasilo društva »Edinost«, oziroma kršč. socialcev v pol. društvu.
13. »Čuk na palici«, izhaja polmesečno je ilustriran humorističen list. Izhaja v Gorici.
14. »Jadranka«, glasilo ženstva. Izhaja v Trstu.
15. »Mladika«, družinski list. Izhaja v Gorici.
16. »Slovenka«, ženski list, izdaja skupina goriških Slovencev.

—r Tiskovne založbe in kulturna društva Jugoslovenov v Julijski Krajini:

1. Tiskarna »Edinost« v Trstu.
2. Knjigarna J. Stoka v Trstu, založila že več knjig in drugih publikacij.
3. Založba »Prosvete« (Matica kulturnih društev v Trstu) je izdala dosedaj le eno delo.
4. »Tiskovno društvo v Pazinu« izdaje Pučk. Prii.
5. »Prometna Zveza«, zveza katol. društev.
6. »Goriška Matica«, izdaje vsako leto koledar in več publikacij po vzorcu »Mohorjeve družbe« v 20.000 izvodih.
7. »Naša založba« v Gorici, izdaja in zalaga prav izbrana in okusno opremljena dela.
8. »Katoliško tiskovno društvo« v Trstu.

dati ustrašiti, če ne riše umetniško ter pravi: »Tistih malo črt, ki jih vlečem na papirju, mnogokrat preneglano, malokedaj pravilno, mi pomaga v vsaki predstavi o vidnih rečeh; kajti dvignem se prej do splošnega, ako predmete opazujemo natančneje in ostreje.«

Gerhart Hauptmann je kot sicer slab učec rad risal.

Professor W. Freund, znamenit filolog, pravi: »Nič ne vodi tako učinkovito do pozornega gledanja in ostrega pojmovanja prirodnih predmetov, kakor dober risarski pouk«. Professor dr. B. Zarnik (Zagreb) piše: »Prav za mojo znanost (biologija) kakor vobče za prirodoslovje in medicino je risanje velike važnosti. Ali stvar je ta: dober prirodoslovec mora biti samo ta, kdor ima sposobnost za risanje. Namreč sposobnost za razumevanje forme in sposobnost za risanje se osniva na istih duševnih svojstvih. Zato eo ipso vsak prirodoslovec zna risati, kajti oni, ki nimajo sposobnosti za risanje, tudi nimajo sposobnosti za prirodoslovje, nimajo zanimanja za to in bodo šli rajši študirat jus ali zgotovno, jezike i. dr.«

Geolog prof. Albert Heim (Zürich): »Glavni uspeh risanja ni vedno ustvarjena podoba, ampak mnogo bolj vaja v ostrem pojmovanju... «Vse vidi risar z drugimi očmi.

9. »Naša založba« v Trstu.

10. »Narodna Tiskarna« v Gorici.

—r Jugoslovanski koledarji za leto 1923. v Julijski Krajini:

1. »Vedež«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu.
2. »Franina in Jurina«, koledar »Nove Naše Sloge«.
3. »Koledar« »Pučkoga Prijatelja«.

5. »Jadranski almanah« koledar, ki ga izdaja Naša založba in tiska Narodna Tiskarna v Gorici. Eden najboljših.

—r Ponosnim in zavednim ženam v Jugoslaviji. V najtežjih časih naše zgodovine, ko je bil pregnan naš jezik in šole in uradov in ko se je moral mestoma umakniti tudi iz cerkve, je bilo njegovo edino pribežališče — slovenska mati. Pod njenim varnim okriljem je živel naš jezik, dokler ni prišla tudi zanj ura vstajenja. — To veliko nalogo slovenske matere pa vrši danes slovensko ženstvo v Primorju. Tam je danes naš jezik enako preganjan, ko v najbolj črnih časih avstrijskega jožefinstva, tam je slovenska mati edino njegovo zavetje. — V polni meri se zaveda naše zavedno primorsko ženstvo v svoje historične naloge in zato si je osnovalo svoja ženska društva, da mora to nalogo uspešneje vršiti. Tako imamo »Žensko udruženje« v Opatiji, »Žensko dobrodelno udruženje« v Trstu in »Splošno žensko društvo« v Gorici. Vsa ta društva delujejo marljivo in so naravnost nenadomestljiva podpora v narodnem delu. Zlasti velike zasluge so si iztekla ta društva za našo deco katerim so v resnici prava mati. — Da pa ta ženska društva tudi ne zanemarijo svojih ženskih interesov, da so aginca središča vsega dela za dvig slovenske žene, je razumljivo samoposebi. — Delo teh vzornih ženskih društev pa bi bilo veliko bolj uspešno če bi imelo tudi svoje glasilo, ki bi propagiralo njih ideje in podpiralo njih idealna stremeljenja. — Da se to zgodi so se sporazumela vsa ženska društva Primorja, da prično izdajati svoj list, ki bo gotovo tako v vsebinskem kot tudi v opremnem oziru v čast slovenskemu ženstvu. — Zato apeliramo na vse slovenske žene, ki so ponosne in zavedne, da pošanejo marljive prijateljice tega lista. — Naj Vam bo v ponos, da ste tudi Vi pripomogli k zmagi dobre stvari, naj Vam bo v zadoščenje, da je tudi Vaša zavednost dovela k rešitvi našega vprašanja v Primorju. — Slovenske žene ponovite s svojo požrtvovalnostjo primer slovenske matere — čuvarke našega jezika.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

UČITELJEVA PRIPRAVA NA PODUK.

(Konec.)

Računanje: Pismeno odštevanje in sicer sledeče težkočne stopnje: I. 463—322 (seve podpisano!), II. 463—245, III. 462—181, IV. 462 manj 286 (4 ure). Tudi nekaj »obleženih« nalog. (V navpični koloni bi se dala snov boljše razvrstiti. Po potrebi se lahko napišejo k posamnim težkočnim stopnjam dotične naloge, ako jih računica ne nudi dovolj.)

Prirodoslovje: Toplota in mrzota. Stvari, ki so same od sebe tople ali gorke (solnce, ogenj, živo telo...) stvari, ki so vedno mrzle ali hladne, končno stvari, ki po okolnostih svojo toplino spreminjajo (zrak, voda, les...). V event. drugi uri: Toplota, čemu je in kako se rabi in kaj vidimo na njem.

Iz gradiva se spozna, da je namenjeno za srednjo učno stopnjo. Koliko se v vsaki uri ali pol uri — v mislih imam tudi pouk v oddelkih

— vzame, ni označeno ter je pri nekaterih lekcijah (obrnava beril) težko, že popred določiti mero snovi za izvestni čas, ker ne moremo predvideti okolščin, ki bi ovirale ali pa tudi pospešile potek uka. Sicer je pa tako natančno fiksiranje snovi za ure in urice brez pomena, ker se mi zdi kot glavna stvar vaja, ki naj nastopi čim prej ko mogoče, kajti marsikako pravilo ali zakon dojmilo učenci šele po mnogobrojnih vajah.

Učitelj-novinec bo moral to ali ono pravilo bolj natančno napisati, zabeležiti tudi nekatere podrobnosti, kar mu olajšuje pregled in pamtovanje snovi. Ako se učitelj le nekaj let na opisani način pripravljala na svoje delo v šoli, bo tem potom učno snov kmalu materialno in formalno obvladal, kar je za njegovo uspešno delovanje veliko več vredno nego cela klada letnikov birokratičnih dnevnikov, kakršne imam priliko videti v Sloveniji. Kdor teh dnevnikov ne pozna, mu povem, da so sestavljeni po zgladu urnikov, koder se učna snov prav pisano in nepregledno menjava. Predpisane imajo baje zato, da se katerakoli nadzorjoča oseba prepričati more, je li učitelj res v vsaki uri kaj učil. Za Boga, kaj pa naj počne le nekoliko vreden učitelj z otroki v šoli kakor da jih uči kolikor mogoče? Že dobra disciplina sama zahteva reden svež in duhabuden pouk. Steer pa še uspehi ali neuspehi — ob normalnih razmerah seveda — povedo več ko dovolj o marljivosti ali nemarnosti učiteljevi! V predpisanih dnevnikih so tudi rubrike tako majhne, da ni mogoče, kako važno lekcijo bolj na podrobno zabeležiti in razpresti. Tudi se pripeti, da kaka ura odpade (vročinske počitnice...) ali se »predmeti« zamenjavajo (veronauk!) in potem je treba dnevnik naknadno popravljati in kakor sem videl, se izvrši taka korektura z rdečilom! Je li tako brezplodno pisarjenje birokratizem ali pedanterija?

Vse drugače izgleda naš pripravni zvezek ali zvezki. Tukaj je snov vsakega predmeta pregledna, v zvezi med seboj ter bolj natančno zabeležena ko v uradni tednici, kar je velike važnosti za ponovitev snovi. Po mojem mnenju pismena priprava na pouk ne more imeti drugega namena, nego da se učitelj temeljito seznanji z učnim gradivom in da ga pomaloma dobi materialno in formalno v oblast, nato se pa prične emancipacija od popisanega papirja: učitelj se pripravlja, če treba, porablja oči pismene beležke prejšnjih let, le bolj ustmeno in zapiše le podatke kake nove snovi ter potrebne metodične mišljaje (napotke). Da se izkoristijo stare izkušnje in morebitni doživljaji učiteljevi ali učencev, se razume.

Tako sem videl delati dobre učitelje, ki so dosegali lepe učne uspehe, zato menim, da ne bi bilo napačno, posnemati način njihovega dela. Kdor si pa izmisli še kaj boljšega, drago mu, samo naj ne pozabi, povedati to tudi drugim! Končno ne smem pozabiti omeniti, da prepogosto in čisto nepotrebno menjavanje učnih knjig zelo kvarno vpliva na šolski pouk.

Ako kaka knjiga v našem ne ugaja, naj se tisto nekaj nadomesti z boljšim in ustreženo bo, le redkokdaj bo treba knjigo od temelja preustrojiti.

Nikjer ni diletantizem bolj škodljiv, kakor v spisovanju vedno novih knjig za osnovno šolstvo.

Jak. Kovačič.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—rd Namen posvečuje sredstva. Vestnik učit. ž. r. d. je prinesel v št. 45 »Učit. Tov.« dopis »Namen posvečuje sredstva«. Ker se o tej zadevi v javnosti mnogo in različno govori, je potrebno odgovora in pojasnila, čeravno zadeva še ni rešena. — Dne 2. septembra 1921 je tovariš-soprog učit. ž. r. d. ob priliki podpisa potnega izkaza kategorično izjavil, da bo njegova soproga le - še v šolskem letu 1921—1922 poučevala na tej šoli, dalje pa ne več. To izjavo si je obdržal šol. vod. za-se. V enakem smislu se je tovariš tudi izjavil v predpreteklem šol. letu. Konec meseca junija 1922 je oče dotičnega dekleta vprašal šol.

Narod, ki nima lastnega okusa razvitega, podleže energičnejše razvitemu okusu sosednjega ljudstva in se podvrže njegovemu davku.

Dr. Zarnik, dekan med. fak. v Zagrebu piše: »Ravno pri nas bi bilo treba, da se vsi risarski talenti probude v šoli, ker se je do sedaj zanemarljivo itd.«

Professor dr. Willh. Rein zagovarja v deveterih težah odločno pouk v risanju in pravi v njih med drugim: »Nedostatnost umetniškega čuta in okusa sicer ne ukinja osebnosti, pa jo kaže od estetske strani manj vredno«. »Risarski pouk se mora zato uvaževati na vseh zavodih pri napredovanju in pri izpitih prav tako kakor kaka znanstvena stroka«. Pa ne samo ta znameniti in ugledni pedagog zastopa risarski pouk. Tudi drugi imenitni zastopniki moderne pedagogike kakor Lay in Meumann se pečejo z njim natančneje in mu dajo važen prostor. Eksperimentalna pedagogika išče, kako bi se predmet učil psihološko pravilno. (Glej Kerschenshteiner: Die Entwicklung der zeichnerischen Begabung; E. Meumann: Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik; Dr. G. Albin: Der Anteil der nachkonstruierenden Tätigkeit des Auges und der Apperzeption an dem Behalten und der Wiedergabe einfacher Formen itd.) (Dalje pril.)

* 15. oktobra 1713 do 13. julija 1784 Pariz, enciklopedist, romanopisec, pisatelj veseloiger-in mnogoštevilnih filozofsko-estetičnih spisov.

nik biti? Izginil je, ker njegove pomoči ne rabimo več, torej pomočni glagol! Zanimivo je za me, da g. profesor kot obvezalec glagola v gorenjih imenskih stavkih ne rabi glagola, torej tudi njemu zadostuje reči: povedek — je!

Dalje analizira stavek: »Nisem vreden tvoj sin imenovan biti« kot en stavek dočim je »tvoj sin imenovan biti« kakor tudi gorenji »Dober kraj biti« zavrnjen z nedoločnikom. Tudi v drugem stavku se izpahne biti, ako se pretvori: Nisem vreden imena tvojega sina. Pri glagolih s konkretno vsebino pa ne moremo tako radikalno postopati. Na pr.: Nisem vreden pogledati — pogleda — v tvoje oči.

Kernovec ne poznajo tudi doslednosti. V stavku: Bog je, povdarja glagol eksistenco osebkva, v stavku: drevo je zeleno, na eksistenco lastnosti (torej povedka?) ki se pripisuje osebkvu: bivanje zelenosti na drevesu; kajti v takih stavkih ni treba povdarjati eksistence osebkva ker si ga moramo itak že predstavljati kot bivajočega, sicer ne moremo ničesar izjaviti o njem. (Dr. Bežjak na str. 115). Pa bodi tako! Toda že na str. 117 trdi, da se v stavku: hiša je na vrtu, povdarja bivanje hiše na vrtu, torej eksistenca osebkva! Ni li to čudna zmešnjava? Sicer pa po Kernu n. pr. hiša ni osebek, ampak osebkva beseda kajti določni glagol vsebuje itak že osebek, čigar eksistenco brezdvomno povdarja, ne oziraje se na druge besede ali imenovalnike!

Imenitno je, kako g. dr. opravičuje terminus »osebkva beseda«. Na str. 131 piše: »... Jasno pa je tudi da, kdor priznava osebkove stavke mora tudi priznati osebkove besede.« Mi pa priznavamo tudi še predmetne, prislovne, prilastkove in celo povedne stavke. Bomo li, ako smo dosledni, govorili tudi o predmetnih... besedah? Bi li bila taka komplicirana terminologija za osnovno šolo? Ne bodimo nikolovci!

Logika je Kernovcem menda deveta briga, saj pravi g. doktor na str. 118 sam: »Tako modrujejo logiki! Toda pustimo logiko na strani!« No, na svetu itak ni preveč logike, in naj bi še to trohico odpravljali notom kuriozne dlakocepilne Kernove analize!

Boso je tudi splošno razširjeno nazarjevanje, da so nastala osebila iz osebnih zamikov, sledečih neposredno glagolom. Zakaj potem 3. oseba edn. v mnogih jezikih nima osebila? V georgijanskem jeziku ga pa nima 2. oseba! Tak posnetek osebil bi nam moral dandanes poudarjati n. pr. še malo razviti glagol japonsčine, toda zaman bi iskali zaželenih sledi pri njem.

Ker pa brez tehtne avtoritete pri nas ni mogoče doseči verodostojnosti, navedem tako ki odtehta brezdvomno vse Kernovec, t. j. tudi že Slovencem znani pariški profesor A. Meillet, ki je proučil nad 40 jezikov in slovi danes kot najkompetentnejši filolog! L. 1921. bi moral priti A. Meillet v Ljubljano predavati o zgodovini slovenskega glagola. Ob tej priliki bi gotovo tudi govoril o razmerju med osebkom in povedkom in tedaj bi morali naši trdovratni Kernovi pristaši slišati iz njegovih ust, da se nahajajo v zmotah! Izostalo bi poročilo tovarišice gđe. P. na zadnji uradni konferenci ljubli. učitelstva kakor tudi moja pričujoča in prejšnja razprava. Slovenskim filologom, ki jim je kaj za nove pridobitve lingvistike, pa priporočam Meilletova predavanja iz l. 1910/11 o »Splošni slovnici jezikov« v

studij. Ako so našli od Nemcev samih omalovaževano Kernovo teorijo, naj si poiščejo tudi tehtovite Meilletove* nauke!

Jak. Kovačič.

* Pripominjam, da je Meillet tudi prijatelj medn. jezika Ido, kar mi je v posebno zadoščenje za vse preziranje v tem oziru med Slovenci. Dočim prinašajo slovenski listi vedno ugodne članke o Esperantu, mi zadnji čas niti eden ni maral priobčiti najskromnejše stvarne novice o sedanjem stanju problema medn. jezika. Pred idom sploh uganjajo nojevo politiko! Tako se Slovenci samil zapirajo pred boljšim spoznanjem dejstev v lastno škodo!

Neodrešena domovina.

KULTURNO DELO NAŠIH ROJAKOV V JULIJSKI KRAJINI.

—r Jugoslovanski listi in revije v Julijski Krajini:

1. »Edinost«, polit. dnevnik, izdaja konzorcij »Edinost« v Trstu.
2. »Pučki Prijatelji«, polit. tednik za Istro. Tiska tiskarna »Edinost« v Trstu.
3. »Nova Naša Sloga«, polit. tednik.
4. »Učiteljski list« strokovni tednik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Krajino« v Trstu.
5. »Novi Rod« mladinski list, mesečnik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Ben.« v Trstu.
6. »Naša Nada«, mladinski mesečnik za hrvatsko mladino. Je moral prestatiti izhajati, zaradi premalega zanimanja in razširjenja. Izdajala »Zveza učit. dr.« v Trstu.
7. »Istranin«, priloga za mladino »Pučkemu Prijatelju« je nekako nadomestilo »Naši Nadi«.
8. »Vedež« koledar, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu v 15.000 izvodih.
9. »Hišni prijatelji«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu skupno s »Koledarjem«.
10. »Delo«, tednik. Glasilo komunistične stranke.
11. »Prosveta«, glasilo »Zveze kulturnih društev«, izhaja v Gorici.
12. »Goriška Straža«, izhaja dvakrat na teden. Glasilo društva »Edinost«, oziroma kršč. socialcev v pol. društvu.
13. »Čuk na palici«, izhaja polmesečno je ilustriran humorističen list. Izhaja v Gorici.
14. »Jadranka«, glasilo ženstva. Izhaja v Trstu.
15. »Mladika«, družinski list. Izhaja v Gorici.
16. »Slovenka«, ženski list, izdaja skupina goriških Slovencev.

—r Tiskovne založbe in kulturna društva Jugoslovenov v Julijski Krajini:

1. Tiskarna »Edinost« v Trstu.
2. Knjigarna J. Stoka v Trstu, založila že več knjig in drugih publikacij.
3. Založba »Prosvete« (Matica kulturnih društev v Trstu) je izdala dosedaj le eno delo.
4. »Tiskovno društvo v Pazinu« izdaje Pučk. Prii.
5. »Prometna Zveza«, zveza katol. društev.
6. »Goriška Matica«, izdaje vsako leto koledar in več publikacij po vzorcu »Mohorjeve družbe« v 20.000 izvodih.
7. »Naša založba« v Gorici, izdaja in zalaga prav izbrana in okusno opremljena dela.
8. »Katoliško tiskovno društvo« v Trstu.

dati ustrašiti, če ne riše umetniško ter pravi: »Tistih malo črt, ki jih vlečem na papirju, mnogokrat preneglano, malokdaj pravilno, mi pomaga v vsaki predstavi o vidnih rečeh; kajti dvignem se prej do splošnega, ako predmete opazujemo natančneje in ostreje.«

Gerhart Hauptmann je kot sicer slab učenec rad risal.

Profesor W. Freund, znamenit filolog, pravi: »Nič ne vodi tako učinkovito do pozornega gledanja in ostrega pojmovanja prirodnih predmetov, kakor dober risarski pouk«. Profesor dr. B. Zarnik (Zagreb) piše: »Prav za mojo znanost (biologija) kakor vobče za prirodoslovje in medicino je risanje velike važnosti. Ali stvar je ta: dober prirodoslovec mora biti samo ta, kdor ima sposobnost za risanje. Namreč sposobnost za razumevanje forme in sposobnost za risanje se osniva na istih duševnih svojstvih. Zato eo ipso vsak prirodoslovec zna risati, kajti oni, ki nimajo sposobnosti za risanje, tudi nimajo sposobnosti za prirodoslovje, nimajo zanimanja za to in bodo šli rajši študirat jus ali zgotovno, jezike i. dr.«

Geolog prof. Albert Heim (Zürich): »Glavni uspeh risanja ni vedno ustvarjena podoba, ampak mnogo bolj vaja v ostrem pojmovanju... »Vse vidi risar z drugimi očmi.

9. »Naša založba« v Trstu.

10. »Narodna Tiskarna« v Gorici.

—r Jugoslovanski koledarji za leto 1923. v Julijski Krajini:

1. »Vedež«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu.
2. »Franina in Jurina«, koledar »Nove Naše Sloge«.
3. »Koledar« »Pučkoga Prijatelja«.

5. »Jadranski almanah« koledar, ki ga izdaja Naša založba in tiska Narodna Tiskarna v Gorici. Eden najboljših.

—r Ponošnim in zavednim ženam v Jugoslaviji. V najtežjih časih naše zgodovine, ko je bil pregnan naš jezik in šole in uradov in ko se je moral mestoma umakniti tudi iz cerkve, je bilo njegovo edino pribežališče — slovenska mati. Pod njenim varnim okriljem je živel naš jezik, dokler ni prišla tudi zanj ura vstajenja. — To veliko nalogo slovenske matere pa vrši danes slovensko ženstvo v Primorju. Tam je danes naš jezik enako preganjan, ko v najbolj črnih časih avstrijskega jožefinstva, tam je slovenska mati edino njegovo zavetje. — V polni meri se zaveda naše zavedno primorsko ženstvo v svoje historične naloge in zato si je osnovalo svoja ženska društva, da mora to nalogo uspešneje vršiti. Tako imamo »Žensko udruženje« v Opatiji, »Žensko dobrodelno udruženje« v Trstu in »Splošno žensko društvo« v Gorici. Vsa ta društva delujejo marljivo in so naravnost nenadomestljiva podpora v narodnem delu. Zlasti velike zasluge so si iztekla ta društva za našo dečo katerim so v resnici prava mati. — Da pa ta ženska društva tudi ne zanemarjajo svojih ženskih interesov, da so aginca središča vsega dela za dvig slovenske žene, je razumljivo samoposebi. — Delo teh vzornih ženskih društev pa bi bilo veliko bolj uspešno če bi imelo tudi svoje glasilo, ki bi propagiralo njih ideje in podpiralo njih idealna stremeljenja. — Da se to zgodi so se sporazumela vsa ženska društva Primorja, da prično izdajati svoj list, ki bo gotovo tako v vsebinskem kot tudi v opremnem oziru v čast slovenskemu ženstvu. — Zato apeliramo na vse slovenske žene, ki so ponošne in zavedne, da pošanejo marljive prijateljice tega lista. — Naj Vam bo v ponos, da ste tudi Vi pripomogli k zmagi dobre stvari, naj Vam bo v zadoščenje, da je tudi Vaša zavednost dovela k rešitvi našega vprašanja v Primorju. — Slovenske žene ponovite s svojo požrtvovalnostjo primer slovenske matere — čuvarke našega jezika.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

UČITELJEVA PRIPRAVA NA PODUK.

(Konec.)

Računanje: Pismeno odštevanje in sicer sledeče tekočne stopnje: I. 463—322 (seve podpisano!), II. 463—245, III. 462—181, IV. 462 manj 286 (4 ure). Tudi nekaj »oblečenih« nalog. (V navpični koloni bi se dala snov boljše razvrstiti. Po potrebi se lahko napišejo k posamnim težkočnim stopnjam dotične naloge, ako jih računica ne nudi dovolj.)

Prirodoslovje: Toplota in mrzota. Stvari, ki so same od sebe tople ali gorke (solnce, ogenj, živo telo...) stvari, ki so vedno mrzle ali hladne, končno stvari, ki po okolnostih svojo toplino spreminjajo (zrak, voda, les...). V event. drugi uri: Toplota, čemu je in kako se rabi in kaj vidimo na njem.

Iz gradiva se spozna, da je namenjeno za srednjo učno stopnjo. Koliko se v vsaki uri ali pol uri — v mislih imam tudi pouk v oddelkih

— vzame, ni označeno ter je pri nekaterih lekcijah (obrnava beril) težko, že popred določiti mero snovi za izvestni čas, ker ne moremo predvideti okolščin, ki bi ovirale ali pa tudi pospešile potek uka. Sicer je pa tako natančno fiksiranje snovi za ure in urice brez pomena, ker se mi zdi kot glavna stvar vaja, ki naj nastopi čim prej ko mogoče, kajti marsikako pravilo ali zakon dojmijo učenci šele po mnogobrojnih vajah.

Učitelj-novinec bo moral to ali ono pravo bolj natančno napisati, zabeležujoč tudi nekatere podrobnosti, kar mu olajšuje pregled in pamtovanje snovi. Ako se učitelj le nekaj let na opisani način pripravlja na svoje delo v šoli, bo tem potom učno snov kmalu materialno in formalno obvladal, kar je za njegovo uspešno delovanje veliko več vredno nego cela klada letnikov birokratičnih dnevnikov, kakršne imam priliko videti v Sloveniji. Kdor teh dnevnikov ne pozna, mu povem, da so sestavljeni po zgledu urnikov, koder se učna snov prav pisano in nepregledno menjava. Predpisane imajo baje zato, da se katerakoli nadzorjoča oseba prepričati more, je li učitelj res v vsaki uri kaj učil. Za Boga, kaj pa naj počne le nekoliko vreden učitelj z otroki v šoli kakor da jih uči kolikor mogoče? Že dobra disciplina sama zahteva reden svež in duhabuden pouk. Steer pa še uspehi ali neuspehi — ob normalnih razmerah seveda — povedo več ko dovolj o marljivosti ali nemarnosti učiteljevi! V predpisanih dnevnikih so tudi rubrike tako majhne, da ni mogoče, kako važno lekcijo bolj na podrobno zabeležiti in razpresti. Tudi se pripeti, da kaka ura odpade (vročinske počitnice...) ali se »predmeti« zamenjavajo (veronauk!) in potem je treba dnevnik naknadno popravljati in kakor sem videl, se izvrši taka korektura z rdečilom! Je li tako brezplodno pisarjenje birokratizem ali pedanterija?

Vse drugače izgleda naš pripravniki zvezek ali zvezki. Tukaj je snov vsakega predmeta pregledna, v zvezi med seboj ter bolj natančno zabeležena ko v uradni tednici, kar je velike važnosti za ponovitev snovi. Po mojem mnenju pismena priprava na pouk ne more imeti drugega namena, nego da se učitelj temeljito seznanji z učnim gradivom in da ga pomaloma dobi materialno in formalno v oblast, nato se pa prične emancipacija od popisanega papirja: učitelj se pripravlja, če treba, porablja oči pismene beležke prejšnjih let, le bolj ustmeno in zapiše le podatke kake nove snovi ter potrebne metodične mišljaje (napotke). Da se izkoristijo stare izkušnje in morebitni doživljaji učiteljevi ali učencev, se razume.

Tako sem videl delati dobre učitelje, ki so dosegali lepe učne uspehe, zato menim, da ne bi bilo napačno, posnemati način njihovega dela. Kdor si pa izmisli še kaj boljšega, drago mu, samo naj ne pozabi, povedati to tudi drugim! Končno ne smem pozabiti omeniti, da prepogosto in često nepotrebnost menjavanje učnih knjig zelo kvarno vpliva na šolski pouk.

Ako kaka knjiga v našem ne ugaja, naj se tisto nekaj nadomesti z boljšim in ustreženo bo, le redkokdaj bo treba knjigo od temelja preustrojiti.

Nikjer ni diletantizem bolj škodljiv, kakor v spisovanju vedno novih knjig za osnovno šolstvo. Jak. Kovačič.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—rd Namen posvečuje sredstva. Vestnik učit. ž. r. d. je prinesel v št. 45 »Učit. Tov.« dopis »Namen posvečuje sredstva«. Ker se o tej zadevi v javnosti mnogo in različno govori, je potrebno odgovora in pojasnila, čeravno zadeva še ni rešena. — Dne 2. septembra 1921 je tovariš-soprog učit. ž. r. d. ob priliki podpisa potnega izkaza kategorično izjavil, da bo njegova soproga le - še v šolskem letu 1921—1922 poučevala na tej šoli, dalje pa ne več. To izjavo si je obdržal šol. vod. za-se. V enakem smislu se je tovariš tudi izjavil v predpreteklem šol. letu. Konec meseca junija 1922 je oče dotičnega dekleta vprašal šol.

Narod, ki nima lastnega okusa razvitega, podleže energičnejše razvitemu okusu sosednjega ljudstva in se podvrže njegovemu davku.

Dr. Zarnik, dekan med. fak. v Zagrebu piše: »Ravno pri nas bi bilo treba, da se vsi risarski talenti probude v šoli, ker se je do sedaj zanemarljivo itd.«

Profesor dr. Willh. Rein zagovarja v deveterih težah odločno pouk v risanju in pravi v njih med drugim: »Nedostatnost umetniškega čuta in okusa sicer ne ukinja osebnosti, pa jo kaže od estetske strani manj vredno«. »Risarski pouk se mora zato uvaževati na vseh zavodih pri napredovanju in pri izpitih prav tako kakor kaka znanstvena stroka«. Pa ne samo ta znameniti in ugledni pedagog zastopa risarski pouk. Tudi drugi imenitni zastopniki moderne pedagogike kakor Lay in Meumann se pečejo z njim natančneje in mu dajo važen prostor. Eksperimentalna pedagogika išče, kako bi se predmet učil psihološko pravilno. (Glej Kerschenshteiner: Die Entwicklung der zeichnerischen Begabung; E. Meumann: Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik; Dr. G. Albin: Der Anteil der nachkonstruierenden Tätigkeit des Auges und der Apperzeption an dem Behalten und der Wiedergabe einfacher Formen itd.) (Dalje pril.)

* 15. oktobra 1713 do 13. julija 1784 Pariz, enciklopedist, romanopisec, pisatelj veseloiger-in mnogoštevilnih filozofsko-estetičnih spisov.

nik biti? Izginil je, ker njegove pomoči ne rabimo več, torej pomožni glagol! Zanimivo je za me, da g. profesor kot obvezalec glagola v gorenjih inenskih stavkih ne rabi glagola, torej tudi njemu zadostuje reči: povedek — je!

Dalje analizira stavek: »Nisem vreden tvoj sin imenovan biti« kot en stavek dočim je »tvoj sin imenovan biti« kakor tudi gorenji »Dober kraj biti« zavrnjen z nedoločnikom. Tudi v drugem stavku se izpahne biti, ako se pretvori: Nisem vreden imena tvojega sina. Pri glagolih s konkretno vsebino pa ne moremo tako radikalno postopati. Na pr.: Nisem vreden pogledati — pogleda — v tvoje oči.

Kernovec ne poznajo tudi doslednosti. V stavku: Bog je, povdarja glagol eksistenco osebkva, v stavku: drevo je zeleno, na eksistenco lastnosti (torej povedka?) ki se pripisuje osebkvu: bivanje zelenosti na drevesu; kajti v takih stavkih ni treba povdarjati eksistence osebkva ker si ga moramo itak že predstavljati kot bivajočega, sicer ne moremo ničesar izjaviti o njem. (Dr. Bežjak na str. 115). Pa bodi tako! Toda že na str. 117 trdi, da se v stavku: hiša je na vrtu, povdarja bivanje hiše na vrtu, torej eksistenca osebkva! Ni li to čudna zmešnjava? Sicer pa po Kernu n. pr. hiša ni osebek, ampak osebkva beseda kajti določni glagol vsebuje itak že osebek, čigar eksistenco brezdvomno povdarja, ne oziraje se na druge besede ali imenovalnike!

Imenitno je, kako g. dr. opravičuje terminus »osebkva beseda«. Na str. 131 piše: »... Jasno pa je tudi da, kdor priznava osebkove stavke mora tudi priznati osebkove besede.« Mi pa priznavamo tudi še predmetne, prislovne, prilastkove in celo povedne stavke. Bomo li, ako smo dosledni, govorili tudi o predmetnih... besedah? Bi li bila taka komplicirana terminologija za osnovno šolo? Ne bodimo nikolovci!

Logika je Kernovcem menda deveta briga, saj pravi g. doktor na str. 118 sam: »Tako modrujejo logiki! Toda pustimo logiko na strani!« No, na svetu itak ni preveč logike, in naj bi še to trohico odpravljali notom kuriozne dlakocepilne Kernove analize!

Boso je tudi splošno razširjeno naziranje, da so nastala osebila iz osebnih zamikov, sledečih neposredno glagolom. Zakaj potem 3. oseba edn. v mnogih jezikih nima osebila? V georgijanskem jeziku ga pa nima 2. oseba! Tak posnetek osebila bi nam moral dandanes poodčitovati n. pr. še malo razviti glagol japonsčine, toda zaman bi iskali zaželenih sledi pri njem.

Ker pa brez tehtne avtoritete pri nas ni mogoče doseči verodostojnosti, navedem tako ki odtehta brezdvomno vse Kernovec, t. j. tudi že Slovencem znani pariški profesor A. Meillet, ki je proučil nad 40 jezikov in slovi danes kot najkompetentnejši filolog! L. 1921. bi moral priti A. Meillet v Ljubljano predavati o zgodovini slovenskega glagola. Ob tej priliki bi gotovo tudi govoril o razmerju med osebkom in povedkom in tedaj bi morali naši trdovratni Kernovi pristaši slišati iz njegovih ust, da se nahajajo v zmotah! Izostalo bi poročilo tovarišice gđe. P. na zadnji uradni konferenci ljubli. učitelstva kakor tudi moja pričujoča in prejšnja razprava. Slovenskim filologom, ki jim je kaj za nove pridobitve lingvistike, pa priporočam Meilletova predavanja iz l. 1910/11 o »Splošni slovnici jezikov« v

študij. Ako so našli od Nemcev samih omalovaževano Kernovo teorijo, naj si poiščejo tudi tehtovite Meilletove* nauke!

Jak. Kovačič.

* Pripominjam, da je Meillet tudi prijatelj medn. jezika Ido, kar mi je v posebno zadoščenje za vse preziranje v tem oziru med Slovenci. Dočim prinašajo slovenski listi vedno ugodne članke o Esperantu, mi zadnji čas niti eden ni maral priobčiti najskromnejše stvarne novice o sedanjem stanju problema medn. jezika. Pred idom sploh uganjajo nojevo politiko! Tako se Slovenci samil zapirajo pred boljšim spoznanjem dejstev v lastno škodo!

Neodrešena domovina.

KULTURNO DELO NAŠIH ROJAKOV V JULIJSKI KRAJINI.

—r Jugoslovanski listi in revije v Julijski Krajini:

1. »Edinost«, polit. dnevnik, izdaja konzorcij »Edinost« v Trstu.
2. »Pučki Prijatelje«, polit. tednik za Istro. Tiska tiskarna »Edinost« v Trstu.
3. »Nova Naša Sloga«, polit. tednik.
4. »Učiteljski list« strokovni tednik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Krajino« v Trstu.
5. »Novi Rod« mladinski list, mesečnik. Izdaja »Zveza učit. društev za Jul. Ben.« v Trstu.
6. »Naša Nada«, mladinski mesečnik za hrvatsko mladino. Je moral prestatiti izhajati, zaradi premalega zanimanja in razširjenja. Izdajala »Zveza učit. dr.« v Trstu.
7. »Istranin«, priloga za mladino »Pučkemu Prijatelju« je nekako nadomestilo »Naši Nadi«.
8. »Vedež« koledar, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu v 15.000 izvodih.
9. »Hišni prijatelje«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu skupno s »Koledarjem«.
10. »Delo«, tednik. Glasilo komunistične stranke.
11. »Prosveta«, glasilo »Zveze kulturnih društev«, izhaja v Gorici.
12. »Goriška Straža«, izhaja dvakrat na teden. Glasilo društva »Edinost«, oziroma kršč. socialcev v pol. društvu.
13. »Čuk na palici«, izhaja polmesečno je ilustriran humorističen list. Izhaja v Gorici.
14. »Jadranka«, glasilo ženstva. Izhaja v Trstu.
15. »Mladika«, družinski list. Izhaja v Gorici.
16. »Slovenka«, ženski list, izdaja skupina goriških Slovencev.

—r Tiskovne založbe in kulturna društva Jugoslovenov v Julijski Krajini:

1. Tiskarna »Edinost« v Trstu.
2. Knjigarna J. Stoka v Trstu, založila že več knjig in drugih publikacij.
3. Založba »Prosvete« (Matica kulturnih društev v Trstu) je izdala dosedaj le eno delo.
4. »Tiskovno društvo v Pazinu« izdaje Pučk. Prii.
5. »Prometna Zveza«, zveza katol. društev.
6. »Goriška Matica«, izdaje vsako leto koledar in več publikacij po vzorcu »Mohorjeve družbe« v 20.000 izvodih.
7. »Naša založba« v Gorici, izdala in zalaga prav izbrana in okusno opremljena dela.
8. »Katoliško tiskovno društvo« v Trstu.

dati ustrašiti, če ne riše umetniško ter pravi: »Tistih malo črt, ki jih vlečem na papirju, mnogokrat preneglano, malokedaj pravilno, mi pomaga v vsaki predstavi o vidnih rečeh; kajti dvignem se prej do splošnega, ako predmete opazujemo natančneje in ostreje.«

Gerhart Hauptmann je kot sicer slab učenec rad risal.

Profesor W. Freund, znamenit filolog, pravi: »Nič ne vodi tako učinkovito do pozornega gledanja in ostrega pojmovanja prirodnih predmetov, kakor dober risarski pouk«. Profesor dr. B. Zarnik (Zagreb) piše: »Prav za mojo znanost (biologija) kakor vobče za prirodoslovje in medicino je risanje velike važnosti. Ali stvar je ta: dober prirodoslovec mora biti samo ta, kdor ima sposobnost za risanje. Namreč sposobnost za razumevanje forme in sposobnost za risanje se osniva na istih duševnih svojstvih. Zato eo ipso vsak prirodoslovec zna risati, kajti oni, ki nimajo sposobnosti za risanje, tudi nimajo sposobnosti za prirodoslovje, nimajo zanimanja za to in bodo šli rajši študirat jus ali zgotovno, jezike i. dr.«

Geolog prof. Albert Heim (Zürich): »Glavni uspeh risanja ni vedno ustvarjena podoba, ampak mnogo bolj vaja v ostrem pojmovanju... Vse vidi risar z drugimi očmi.

9. »Naša založba« v Trstu.

10. »Narodna Tiskarna« v Gorici.

—r Jugoslovanski koledarji za leto 1923. v Julijski Krajini:

1. »Vedež«, izdaja knjigarna J. Stoka v Trstu.
2. »Franina in Jurina«, koledar »Nove Naše Sloge«.
3. »Koledar« »Pučkoga Prijatelja«.

5. »Jadranski almanah« koledar, ki ga izdaja Naša založba in tiska Narodna Tiskarna v Gorici. Eden najboljših.

—r Ponošnim in zavednim ženam v Jugoslaviji. V najtežjih časih naše zgodovine, ko je bil pregnan naš jezik in šole in uradov in ko se je moral mestoma umakniti tudi iz cerkve, je bilo njegovo edino pribežališče — slovenska mati. Pod njenim varnim okriljem je živel naš jezik, dokler ni prišla tudi zanj ura vstajenja. — To veliko nalogo slovenske matere pa vrši danes slovensko ženstvo v Primorju. Tam je danes naš jezik enako preganjan, ko v najbolj črnih časih avstrijskega jožefinstva, tam je slovenska mati edino njegovo zavetje. — V polni meri se zaveda naše zavedno primorsko ženstvo v svoje historične naloge in zato si je osnovalo svoja ženska društva, da mora to nalogo uspešneje vršiti. Tako imamo »Žensko udruženje« v Opatiji, »Žensko dobrodelno udruženje« v Trstu in »Splošno žensko društvo« v Gorici. Vsa ta društva delujejo marljivo in so naravnost nenadomestljiva podpora v narodnem delu. Zlasti velike zasluge so si iztekla ta društva za našo dečo katerim so v resnici prava mati. — Da pa ta ženska društva tudi ne zanemarjajo svojih ženskih interesov, da so aginca središča vsega dela za dvig slovenske žene, je razumljivo samoposebi. — Delo teh vzornih ženskih društev pa bi bilo veliko bolj uspešno če bi imelo tudi svoje glasilo, ki bi propagiralo njih ideje in podpiralo njih idealna stremeljenja. — Da se to zgodi so se sporazumela vsa ženska društva Primorja, da prično izdajati svoj list, ki bo gotovo tako v vsebinskem kot tudi v opremnem oziru v čast slovenskemu ženstvu. — Zato apeliramo na vse slovenske žene, ki so ponošne in zavedne, da pošanejo marljive prijateljice tega lista. — Naj Vam bo v ponos, da ste tudi Vi pripomogli k zmagi dobre stvari, naj Vam bo v zadoščenje, da je tudi Vaša zavednost dovela k rešitvi našega vprašanja v Primorju. — Slovenske žene ponovite s svojo požrtvovalnostjo primer slovenske matere — čuvarke našega jezika.

Vestnik za učiteljski naraščaj.

UČITELJEVA PRIPRAVA NA PODUK.

(Konec.)

Računanje: Pismeno odštevanje in sicer sledeče težkočne stopnje: I. 463—322 (seve podpisano!), II. 463—245, III. 462—181, IV. 462 manj 286 (4 ure). Tudi nekaj »obležnih« nalog. (V navpični koloni bi se dala snov boljše razvrstiti. Po potrebi se lahko napišejo k posamnim težkočnim stopnjam dotične naloge, ako jih računica ne nudi dovolj.)

Prirodoslovje: Toplota in mrz. Stvari, ki so same od sebe tople ali gorke (solnce, ogenj, živo telo...) stvari, ki so vedno mrzle ali hladne, končno stvari, ki po okolnostih svojo toplino spreminjajo (zrak, voda, les...). V event. drugi uri: Toplota, čemu je in kako se rabi in kaj vidimo na njem.

Iz gradiva se spozna, da je namenjeno za srednjo učno stopnjo. Koliko se v vsaki uri ali pol uri — v mislih imam tudi pouk v oddelkih

— vzame, ni označeno ter je pri nekaterih lekcijah (obrnava beril) težko, že popred določiti mero snovi za izvestni čas, ker ne moremo predvideti okolščin, ki bi ovirale ali pa tudi pospešile potek uka. Sicer je pa tako natančno fiksiranje snovi za ure in urice brez pomena, ker se mi zdi kot glavna stvar vaja, ki naj nastopi čim prej ko mogoče, kajti marsikako pravilo ali zakon dojmijo učenci šele po mnogobrojnih vajah.

Učitelj-novinec bo moral to ali ono pripravo bolj natančno napisati, zabeležujoč tudi nekatere podrobnosti, kar mu olajšuje pregled in pamtovanje snovi. Ako se učitelj le nekaj let na opisani način pripravlja na svoje delo v šoli, bo tem potom učno snov kmalu materialno in formalno obvladal, kar je za njegovo uspešno delovanje veliko več vredno nego cela klada letnikov birokratičnih dnevnikov, kakršne imam priliko videti v Sloveniji. Kdor teh dnevnikov ne pozna, mu povem, da so sestavljeni po zgledu urnikov, koder se učna snov prav pisano in nepregledno menjava. Predpisane imajo baje zato, da se katerakoli nadzorjoča oseba prepričati more, je li učitelj res v vsaki uri kaj učil. Za Boga, kaj pa naj počne le nekoliko vreden učitelj z otroki v šoli kakor da jih uči kolikor mogoče? Že dobra disciplina sama zahteva reden svež in duhabuden pouk. Steer pa še uspehi ali neuspehi — ob normalnih razmerah seveda — povedo več ko dovolj o marljivosti ali nemarnosti učiteljevi! V predpisanih dnevnikih so tudi rubrike tako majhne, da ni mogoče, kako važno lekcijo bolj na podrobno zabeležiti in razpresti. Tudi se pripeti, da kaka ura odpade (vročinske počitnice...) ali se »predmeti« zamenjavajo (veronauk!) in potem je treba dnevnik naknadno popravljati in kakor sem videl, se izvrši taka korektura z rdečilom! Je li tako brezplodno pisarjenje birokratizem ali pedanterija?

Vse drugače izgleda naš pripravniki zvezek ali zvezki. Tukaj je snov vsakega predmeta pregledna, v zvezi med seboj ter bolj natančno zabeležena ko v uradni tednici, kar je velike važnosti za ponovitev snovi. Po mojem mnenju pismena priprava na pouk ne more imeti drugega namena, nego da se učitelj temeljito seznanji z učnim gradivom in da ga pomaloma dobi materialno in formalno v oblast, nato se pa prične emancipacija od popisanega papirja: učitelj se pripravlja, če treba, porablja oči pismene beležke prejšnjih let, le bolj ustmeno in zapiše le podatke kake nove snovi ter potrebne metodične mišljaje (napotke). Da se izkoristijo stare izkušnje in morebitni doživljaji učiteljevi ali učencev, se razume.

Tako sem videl delati dobre učitelje, ki so dosegali lepe učne uspehe, zato menim, da ne bi bilo napačno, posnemati način njihovega dela. Kdor si pa izmisli še kaj boljšega, drago mu, samo naj ne pozabi, povedati to tudi drugim! Končno ne smem pozabiti omeniti, da prepogosto in često nepotrečno menjavanje učnih knjig zelo kvarno vpliva na šolski pouk.

Ako kaka knjiga v našem ne ugaja, naj se tisto nekaj nadomesti z boljšim in ustreženo bo, le redkokdaj bo treba knjigo od temelja preustrojiti.

Nikjer ni diletantizem bolj škodljiv, kakor v spisovanju vedno novih knjig za osnovno šolstvo. Jak. Kovačič.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

—rd Namen posvečuje sredstva. Vestnik učit. ž. r. d. je prinesel v št. 45 »Učit. Tov.« dopis »Namen posvečuje sredstva«. Ker se o tej zadevi v javnosti mnogo in različno govori, je potrebno odgovora in pojasnila, čeravno zadeva še ni rešena. — Dne 2. septembra 1921 je tovariš-soprog učit. ž. r. d. ob priliki podpisa potnega izkaza kategorično izjavil, da bo njegova soproga le - še v šolskem letu 1921—1922 poučevala na tej šoli, dalje pa ne več. To izjavo si je obdržal šol. vod. za-se. V enakem smislu se je tovariš tudi izjavil v predpreteklem šol. letu. Konec meseca junija 1922 je oče dotičnega dekleta vprašal šol.

Narod, ki nima lastnega okusa razvitega, podleže energičnejše razvitemu okusu sosednjega ljudstva in se podvrže njegovemu davku.

Dr. Zarnik, dekan med. fak. v Zagrebu piše: »Ravno pri nas bi bilo treba, da se vsi risarski talenti probude v šoli, ker se je do sedaj zanemarljivo itd.«

Profesor dr. Willh. Rein zagovarja v deveterih težah odločno pouk v risanju in pravi v njih med drugim: »Nedostatnost umetniškega čuta in okusa sicer ne ukinja osebnosti, pa jo kaže od estetske strani manj vredno«. »Risarski pouk se mora zato uvaževati na vseh zavodih pri napredovanju in pri izpitih prav tako kakor kaka znanstvena stroka«. Pa ne samo ta znameniti in ugledni pedagog zastopa risarski pouk. Tudi drugi imenitni zastopniki moderne pedagogike kakor Lay in Meumann se pečejo z njim natančneje in mu dajo važen prostor. Eksperimentalna pedagogika išče, kako bi se predmet učil psihološko pravilno. (Glej Kerschenshteiner: Die Entwicklung der zeichnerischen Begabung; E. Meumann: Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik; Dr. G. Albin: Der Anteil der nachkonstruierenden Tätigkeit des Auges und der Apperzeption an dem Behalten und der Wiedergabe einfacher Formen itd.) (Dalje pril.)

* 15. oktobra 1713 do 13. julija 1784 Pariz, enciklopedist, romanopisec, pisatelj veseloiger-in mnogoštevilnih filozofsko-estetičnih spisov.